

С. В. Осадчук
к.держ.упр., доц.

ПРОГНОЗУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА 2023 РІК

Прогнозування доходів місцевих бюджетів є важливою складовою бюджетного процесу. Значні відмінності від попередніх років має бюджетне планування на 2023 рік. Адже військові дії спричинили руйнівний вплив на економічну діяльність в країні, призвели до руйнування інфраструктури, що в свою чергу, призводить до значних економічних втрат та як наслідок, недонадходжень до бюджетів всіх рівнів.

Показники дохідної частини місцевих бюджетів на 2023 рік розроблені на базі основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України із застосуванням норм бюджетного та податкового законодавства.

При прогнозуванні дохідної частини місцевих бюджетів на 2023 рік було враховано:

- статистичні показники, які використовуються при розрахунку прогнозних надходжень податків та зборів, зокрема за 2021 рік, очікувані макропоказники Міністерства економіки на 2022 рік та прогнозні на 2023 рік;
- фактичне виконання дохідної частини бюджету за результатами 2019–2021 років та 5 місяців 2022 року;
- період дії воєнного стану та ліквідації наслідків збройної агресії проти України.

Ресурс місцевих бюджетів на 2023 рік становить 571 266,9 млн грн, в тому числі за загальним фондом – 520 789,4 млн грн та спеціальним фондом – 50 477,5 млн гривень. Прогнозний обсяг доходів місцевих бюджетів визначено у сумі 389 586 млн грн, у тому числі за загальним фондом – 366 224,7 млн грн. Прогнозні показники доходів місцевих бюджетів на 2023 рік, у порівнянні до плану на 2022 рік, зменшено на 77,3 млрд грн або на 17,7%.

Свої особливості має планування міжбюджетних трансфертів – базової та реверсної дотації на 2023 рік. Так, горизонтальне вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів на 2023 рік здійснено для 1438 бюджетів територіальних громад за очікуваними надходженнями у 2022 році податку на доходи фізичних осіб. В попередні бюджетні періоди горизонтальне вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів здійснювалось на основі надходжень ПДФО за попередній бюджетний період. Зміна у підходах пояснюється особливістю та не типовістю, в порівнянні з попередніми звітними періодами, формування доходів бюджету в 2022 році, пов'язаних з війною в Україні.

З урахуванням параметрів, що враховуються при визначенні податкоспроможності, середній рівень надходжень на 1 жителя по податку на доходи фізичних осіб, який використано при розрахунку, складає для бюджетів територіальних громад 5 044,1 грн. Передбачається, що базову дотацію з державного бюджету у 2023 році отримають 1172 місцевих бюджети, у тому числі: 17 обласних бюджетів та 1155 бюджетів територіальних громад. Реверсна дотація передбачена для 224 місцевих бюджетів, у тому числі 6 обласних бюджетів та 218 бюджетів територіальних громад.

Основним джерелом надходжень місцевого бюджету є податок на доходи фізичних осіб, що становить більше половини

доходів загального фонду 2023 року. Прогнозні показники по ПДФО на 2023 рік базуються на використанні залежностей, що виявлені методами регресійного аналізу, між фактичними надходженнями податку та середньою заробітною платою штатних працівників, кількістю працюючих, ставкою податку, а також з урахуванням змін в обліку статистичних показників заробітної плати штатних працівників. Факторами впливу на спад надходжень податку на доходи фізичних осіб у 2023 році насамперед є зниження ділової активності суб'єктів господарювання.³

Податок на прибуток комунальних підприємств до місцевих бюджетів визначено на рівні 11,1 млрд грн, що на 2% більше очікуваних надходжень за 2022 рік, відповідно до норм податкового законодавства із урахуванням прогнозу прибутку прибуткових підприємств.

Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів визначений відповідно до діючого законодавства, що передбачає зарахування надходжень з алкогольних напоїв та тютюнових виробів до бюджетів місцевого самоврядування в обсязі 11 110,0 млн грн, що більше в порівнянні з очікуваними надходженнями за 2022 рік на 25,7%.

Акцизний податок з введеного на митну територію України пального в 2022 р. зазнав значних змін. Законом України від 15 березня 2022 року № 2120-ІХ [1] було встановлено ставку акцизного податку на пальне у розмірі 0 євро, в зв'язку з чим бюджети місцевого самоврядування в 2022 році не отримували частину акцизного податку на пальне. Законом України від 21.09.2022 № 2618-ІХ [2] було відновлено справляння акцизного податку з введеного на митну територію України пального. В 2023 р. заплановано отримати даного податку на рівні 10200 млн грн, що в 9,7 разів більше очікуємих надходжень за 2022 рік.

Єдиний податок також є одним із бюджетоформуючих у доходах місцевих бюджетів. В 2022 році даний податок також зазнав суттєвих змін. Законом України від 15 березня 2022 року № 2120-ІХ [1] також було передбачено встановлення особливостей оподаткування єдиним податком з 1 квітня 2022 року до припинення воєнного стану, а саме:

- можливість не сплачувати єдиний податок фізичними особами – підприємцями – платниками 1 та 2 груп на усій території країни з 1 квітня 2022 року до припинення воєнного стану;

- розширення кола платників, що можуть знаходитись спрощеній системі оподаткування – на 3 групі за рахунок юридичних осіб – суб’єктів господарювання будь-якої організаційно-правової форми;
- збільшення для платників 3 групи межі доходу до 10 млрд грн на рік та зняття обмежень по кількості найманих працівників;
- збільшення кола платників, якими не сплачуватиметься земельний податок за рахунок платників податків, що перейдуть із загальної системи оподаткування на спрощену;
- зменшення ставки єдиного податку для платників 3 групи до 2% від доходу.

Передбачалось, що втрати бюджетів місцевого самоврядування через встановлення окремих преференцій в оподаткуванні платників єдиним податком, в тому числі і земельним податком, можуть бути компенсовані за рахунок збільшення надходжень по платниках із більшими обсягами річного доходу.

При розрахунку прогнозу суми єдиного податку на 2023 рік було враховано пункт 9 підрозділу 8 розділу XX Податкового кодексу України, зокрема визначено, що тимчасово, з 01.04.2022 до припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану на території України платниками єдиного податку третьої групи можуть бути фізичні особи – підприємці та юридичні особи – суб’єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, та до таких осіб не застосовується обмеження щодо обсягу доходу та кількості осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах.

Щодо освітньої субвенції, в 2022 р. у зв’язку з неможливістю зробити достовірний прогноз кількості учнів у необхідних для освітньої субвенції розрізах через вимушену міграцію учнів, для всіх територіальних громад Міністерством освіти і науки України розподіл субвенції в розрізі територіальних громад не здійснено. Передбачено, що розподіл субвенції буде здійснюватись з урахуванням уточненого контингенту учнів.

Вищезазначене свідчить, що планування доходів місцевих бюджетів на 2023 рік суттєво відрізняється від попередніх років, що насамперед обумовлено запровадженням воєнного стану в нашій країні. Зміною економічних умов обумовлено особливі підходи до формування доходів місцевих бюджетів на наступний бюджетний період.

Список використаної літератури

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15 березня 2022 року № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 01.11.2022).
2. Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо ставок акцизного податку на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану : Закон України від 21.09.2022 № 2618-IX. URL:: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2618-20#Text> (дата звернення: 01.11.2022).